

Prancūzų K2 daiktavardinio junginio aktualioji skaida predikatinėje konstrukcijoje VBE rašto darbuose

Vitalija Kazlauskienė

Vilniaus universitetas
vitalija.kazlauskiene@flf.vu.lt

Anotacija. Mokinių kalba pasižymi interferencijos ir tarpukalbės požymiais. Vienas iš pagrindinių sakinio elementų – daiktavardinis junginys (DJ) – gali atskleisti mokinių kalbinės kompetencijos ypatybes. Tyrimui pasirinkta daiktavardinio junginio aktualioji skaida predikatinėje konstrukcijoje: kai daiktavardinio junginio atributiniai dėmenys patenka į predikatinės konstrukcijos sudėtį, kaip veiksnio aktualizuoti determinantai. Norint tiksliau ištirti tokio tipo predikatinės konstrukcijas ir jų ypatumus mokinių kalboje, remiamasi lietuvių mokinių tekstyno empirine medžiaga. Darbe trumpai aptariama predikatinės konstrukcijos samprata, aprašomas mokinių tekstyno duomenų kaupimas ir atrankos kriterijai. Pateikta DJ predikatinėje konstrukcijoje analizė. Nagrinėjami būdingesni analizuojamo tekstyno atvejai. Apibendrinant kiekybinio ir kokybinio tyrimo rezultatus, suformuluotos pagrindinės išvados.

Raktažodžiai: *daiktavardinis junginys; predikatinė konstrukcija; atributai; mokinių kalba*

Actual decomposition of the L2 French noun phrase in the predicate construction in the final written examination

Summary. The noun phrase (NP), one of the key elements of a sentence, can reveal the characteristics of a learner's linguistic competence. The present study focuses on actual decomposition of NP in the predicate construction. This is when the attribute elements of a noun phrase are included in the predicate construct as factor-actualized determinants. In this position, the copula verb is merely a grammatical means of allowing the attribute to become a predicate (Gaulmyn, Basset 1991: 177).

The aim of the study being a more thorough investigation of the criteria and peculiarities of producing this type of predicate constructs in learner language, the present research is based on the empirical material from the Lithuanian learner corpus. The paper briefly discusses the concept of the predicate construction and describes the process of compiling the learner corpus as well as the principles of data selection. The analysis of the NP in a predicate construction is then presented, and the characteristic cases from the corpus data are examined. The main limitation of the present study is related to the scope of the learner corpus. Having summarized the results of the quantitative and qualitative research, the following conclusions were formulated. The learner language is dominated by NP predicate constructions with an adjective more often than a noun. As to the verb conjunction, the typical attribute verb *être* 'to be' was the only one widely used in the corpus under investigation. The analysis of the corpus data also revealed a number of specific errors that are typical of the learners' written language. In general, the predictive constructions in the learners' language are characterized by the omission of redundancy tags in the grammatical categories of gender and number. The analysis of the learner corpus provided a broader look at the NP in a predicate construction, highlighting the simplicity, conciseness and repetition of this construct. The results of the study are important for a more comprehensive description of the learners' language, for solving problems in foreign language analysis, and for contributing to the quality of teaching and learning the French language.

1. Įvadinės pastabos

Vienas iš pagrindinių sakinio elementų – daiktavardinis junginys (DJ) – gali atskleisti mokinių kalbinės kompetencijos ypatybes. Šį kartą tyrimui pasirinktas daiktavardinis junginys predikatinėje konstrukcijoje: kai daiktavardinio junginio atributiniai dėmenys patenka į predikatinės konstrukcijos sudėtį kaip veiksnio aktualizuoti determinantai. Šioje pozicijoje jungties veiksmažodis yra tik gramatinė priemonė, leidžianti atributui tapti predikatu (Gaulmyn, Basset 1991: 177). Pažymėtina, kad tokio tipo sakiniai kaip *Cet homme est beau* ‘Šis vyras yra gražus’ prancūzų kalboje yra produktyvūs.

Norint tiksliau ištirti DJ predikatinėje konstrukcijoje ir tokių junginių ypatumus mokinių prancūzų K2 kalboje, būtina tirti tokio tipo konstrukcijas platesniame kontekste. Tai ir siekiama padaryti tiriant lietuvių mokinių tekstyno empirinę medžiagą. Iš pradžių trumpai aptariama DJ predikatinėje konstrukcijoje samprata. Apžvelgiamas mokinių tekstyno duomenų kaupimas ir atrankos kriterijai. Pabaigoje pateikta DJ predikatinėje konstrukcijoje analizė. Nagrinėjami būdingesni analizuojamo tekstyno atvejai. Remiantis empiriniais tekstyno duomenimis, yra galimybė ištirti, kaip DJ predikatinėse konstrukcijose vartojami praktiškai.

Tyrimo tikslai:

1. Nustatyti ir aprašyti sukaupuose lietuvių mokinių prancūzų K2 B1 lygio tekstynuose vyraujančius struktūrinius DJ predikatinėje konstrukcijoje tipus. Įvertinti nustatytų konstrukcijų atitikmenį siekiamam pagal mokyklinę programą B1 lygiui.
2. Įvertinti pagrindinius mokinių patiriamus sunkumus vartojant DJ predikatinėje konstrukcijoje.

Šių tikslų siekiama sprendžiant tokius **tyrimo uždavinius**:

1. Sukaupti baigiamojo prancūzų kaip užsienio kalbos egzamino rašto darbų tekstyną.
2. Mokinių kalbos tekстыne ištirti DJ predikatinėje konstrukcijoje kokybinius, kiekybinius parametrus.
3. Išanalizuoti DJ predikatinėje konstrukcijoje struktūrinius ypatumus tiriamajame tekстыne.

Numatytam tikslui pasiekti buvo remiamasi mokinių tekstyno empirine medžiaga. Mokinių tekstynas atspindi mokinių svetimšios kalbos vartojimo polinkius, kalbos pažangą. DJ – vienas iš pagrindinių sakinio elementų, tad manoma, kad detalesnė jo analizė suteiks galimybę ištirti, kiek mokinio kalba yra artima gimtakalbio kalbai. Analizuojant baigiamojo egzamino, per kurį paprastai rašomas aprašomojo pobūdžio tekstas, darbus tikimasi nustatyti reprezentacinį skaičių DJ predikatinėje konstrukcijoje.

2. Daiktavardinio junginio aktualioji sklaida predikatinėje konstrukcijoje

Kalbininkai panašiai apibrėžia formalų DJ aspektą, jo pagrindinius sudedamuosius komponentus, išskirdami determinantą, pagrindinį dėmenį, arba kitaip „pradą“ (Holvoet, Mikulskas 2005), ir priklausomąjį dėmenį, arba „priedą“ (ten pat). Tačiau ši paskutinė DJ sudedamoji dalis nėra vienodai suprantama. Nemažai tyrimų (Baron 1992; Gross 2004; Holvoet, Mikulsakas 2005; Scahden 2010; Pierrard Havu 2014; Kazlauskienė 2018 ir kt.) yra skiriama įmanomiems DJ priedams nustatyti ir aprašyti, nuolat diskutuojant, kas gali būti laikoma tuo priedu ir kokie ryšiai jį jungia su daiktavardiniu pradū, o kas išeina už DJ sampratos ribų. Šiame darbe nagrinėjamas vienas iš DJ priedų, kuriam būdingas valentingumas, kitaip tariant, jis yra apibrėžiamas semantiniu pagrindu. Tai priedas, kuris vienu metu parodo santykį su veiksmažodžiu ir daiktavardiniu pradū, yra jungties veiksmažodžio priedas, predikatinio junginio (kompleksinio predikato) pradas, nors semantiškai patikslina subjekto daiktavardį (įtraukdami jį į panašių referentų klasę), todėl kartais dar vadinamas subjekto komplementu.

Savo ruožtu priedai skirstomi į papildinius ir modifikatorius. Pirmieji turi tam tikrą semantinį ryšį su pradū, antrieji – vienu ar kitu atžvilgiu jį apibūdina. Vardinę dalį po veiksmažodžio įprasta vadinti predikatinium vardažodžium. Predikatas gramatikoje ir logikoje vartojamas ką nors teigti ar neigti apie subjektą. Sintaksei būdinga priklausomybės sąvoka: kai vienas kalbos elementas yra kito elemento kalbinio veikimo aplinkoje, sintaksiniai ryšiai tarp šių elementų gali būti prijungiamieji arba sujungiamieji. Semantika kartais prasilenkia su sintakse, kadangi semantiniai subjekto ir predikato vaidmenys ne visada atitinka gramatinius ryšius (Jacobs 1995: 14, 17). Sintaksinių ir semantinių vienetų tarpusavio koreliacija skirtingose kalbose yra nevienoda.

Semantiškai DJ predikatyvų junginiai gali išreikšti vardažodinį požymį, susietą su egzistavimo ar jo kitimo būseną, arba ypatybinį požymį, būdingą tam tikro veiksmo ar būsenos metu (Labutis 1998: 92). Kitaip tariant, semantiškai tuščios jungtys sakinio predikacijoje gali atlikti referentų identifikacijos (*Pierre est président de France* ‘Petras yra Prancūzijos prezidentas’) arba požymio atribucijos funkcijas (*Cet homme est beau* ‘Šis vyras yra gražus’). Kai kurie veiksmažodžiai gali prisijunti tik atributinį būdvardį, kiti – tik daiktavardinį atributą, dar kiti – abi šias kategorijas. Prancūzų kalboje daiktavardis, vartojamas predikatyvinėje pozicijoje be determinanto, dažnai subūdvardėja. Pavyzdžiui, galima pasakyti *Il est medecin* ‘Jis yra gydytojas’. Šio atveju atributas ‘gydytojas’ nurodo ne tikrovės elementą, o savybę, esančią jos apibrėžime (Denis, Sancier Château 1994: 74). Kai kuriais atvejais akivaizdu, kad galima rinktis tarp daiktavardinės ir būdvardinės formos, kuri turi tam tikrų svarbių semantinių aspektų, pavyzdžiui, *Parc Astérix est spectacle* ‘Asterikso parkas yra spektaklis’ (= jam būdingas pastatymas ir jis gali būti apibūdinamas kaip spektaklis), o *Parc Astérix est spectacle* ‘Asterikso parkas yra išpūdingas’ (= jis yra didingas) (López Díaz 2008: 7).

Klausimų kyla ir su dalyvinėmis konstrukcijomis, pavyzdžiui, tai, ar sakinyje *Elle est profondément blessée*. ‘Ji yra labai išiskaudinusi’ *blessée* ‘išiskaudinusi’ yra esamojo laiko pasyvinės formos dalyvis, ar būdvardinis būtojo laiko dalyvis, gali padėti interpretuoti tik kalbinis kontekstas. Svarbu pažymėti, kad predikatyvo būdvardis, kaip ir esamojo laiko pasyvinės formos dalyvis yra, derinamas su subjekto daiktavardžium. Nors derinimas tiesiogiai nesiremia sintaksiniu žodžių junglumu, jis dažnai yra susijęs su predikatumo raiškos sąlygomis sakinyje, predikatyvo formą lemia veiksmiu einantis žodis (Holvoet, Judžentis 2003: 26). „Būdvardžiai ir dalyviai derinami, taigi eina tarinio pažyminių, prieveiksmai arba daiktavardžio netiesioginiai linksniai nederinami, taigi eina aplinkybėmis” (ten pat, 70). Tas pats požymis įvairiose kalbose gali būti reiškiamas ir būdvardžium, ir prieveiksniu, čia gali būti įžvelgiama ir šių kategorijų interferencija. Apskritai subjektui jungties priskiriamas atributas dažniausiai eina po jo, bet galimas ir atvirkštinis variantas, kai atributas eina prieš daiktavardį. Toks vartojimas grindžiamas įprasta būdvardžių, nurodančių skaičių ar dažnumą tvarka (*nombreux* ‘dauguma’, *rare* ‘retas’, *fréquent* ‘dažnas’), arba stilistiniu pagrindu *Immense est son courage* ‘Didžiulė yra jo drąsa’.

Pažymėtina, kad būdingiausia DJ predikatinė konstrukcija prancūzų kalboje yra su veiksmažodžio *être* ‘būti’ jungtimi. Veiksmažodžio *être* ‘būti’ kaip jungties (pranc. *copule*) buvimas arba nebuvimas iš esmės keičia daiktavardžio sintaksinius santykius su priklausomais dėmenimis predikacijos atžvilgiu (Pierrard, Havu 2014: 36). Sintaksės požiūriu žodžio *beau* ‘gražus’ pozicija konstrukcijoje *un beau homme* ‘gražus vyras’ visiškai kitokia nei konstrukcijoje *Cet homme est beau* ‘Šis vyras yra gražus’ (Holvoet, Judžentis 2005: 12). Tokiose ir panašiose konstrukcijose ryšį tarp sudarančių žodžių laiko valdymo atmaina: pagalbinis veiksmažodis *būti* atveria sintaksines veiksmo ir predikatyvo pozicijas. Būdvardis čia reiškia predikaciją ir, anot Holvoeto ir Judženčio, „atveria argumento poziciją daiktavardžiui, nes jo reiškiamas požymis priskiriamas daiktui” (ten pat, 15). Sakinyje *Cet homme est beau* ‘Šis vyras yra gražus’ būdvardžio „gražus“ predikatumas leidžia jam pačiam būti prijungiamam prie kitų žodžių. „Žodis, kurio predikatumas sudaro pagrindą atsirasti sintaksiniam ryšiui, vadinamas semantiiniu funkatoriumi“ (Holvoet, Judžentis 2005: 15).

Taigi kalbamuose sakiniuose predikatinis būdvardis kartu su jungties veiksmažodžiu sudaro sakinio predikaciją. Tai reiškia, kad būtent būdvardis čia suteikia naują ir sakiniui esminę informaciją. Predikatinis būdvardis, apibūdinantis subjekto daiktavardį, gali būti prijungtas prie jo ne tik minėtos veiksmažodinės jungties *être* ‘būti’, bet ir tokių veiksmažodžių kaip *sembler* ‘atrodyti’ – *paraître* ‘atrodyti, pasirodyti’ – *devenir* ‘tapti’ – *rester* ‘likti, pasilikti’ – *demeurer* ‘likti, gyventi’ – *avoir l’air* ‘atrodyti’ – *passer pour* ‘būti laikomam’ ir kitų. Predikacijai turi įtakos veiksmažodžio laikas, nuosaka, modalumas. Predikatinės konstrukcijos tiek gryniosios *Cette femme est intelligente* ‘Ši moteris yra protinga’, tiek negryniosios *Cette femme semble démoniaque* ‘Ši moteris atrodo apsėsta’ jungties semantika yra neryški ir kad išreikštų pasakymo esmę jai būtina papildoma predikacija. DJ predikatinėje konstrukcijoje predikatyvo būdvardžiu subjektui priskiriamas požymis, o predikatyvo daiktavardžiu jis (subjektas) identifikuojamas (*La capitale de la France est Paris* ‘Prancūzijos sostinė yra Paryžius’) arba klasifikuojamas (*Le sapin est un arbre* ‘Eglė yra medis’). Pažymėtina, kad atsitiktiniai atributiniai veiksmažodžiai¹ nepasižymi semantinės reikšmės nublankimu, praradimu. Jie išlaiko savo reikšmę, atributinė vertė prisideda prie jiems įprastų konstrukcijų. *Je suis rentrée très fatiguée de mes vacances* ‘Grįžau labai pavargusi iš savo atostogų’ Šiame sakinyje užkoduotos dvi žinutės: pirma, kad aš grįžusi iš atostogų, kita – kad grįžimo metu jaučiausi pavargusi. Šios antros informacijos dalies buvimas, kurią galima toliau išplėsti nauju sakiniu, leidžia teigti, kad būdvardis su atsitiktinai atributiniu veiksmažodžiu sudaro antrinę predikaciją, kuri yra vienalaikė su pagrindine. Šie veiksmažodžiai yra veiksmo, judėjimo veiksmažodžiai, turintys apibendrinantį aspektą (Leca-Mercier 2012: 141). Reikėtų pažymėti, kad šiais atvejais ribos tarp predikacijos ir apozicijos dažnai nėra aiškios. Apozicija (priedėlis), nurodanti į daiktavardį, kuriam suteikia papildomos informacijos apie jo kokybę ar pobūdį, yra būdingiausia prancūzų kalbos daiktavardžio išplėtimo forma.

Antrinė predikacija taip pat gali būti reiškiamą prie tranzityvaus veiksmažodžio tiesioginio papildinio *J’ai trouvé Pierre fatigué* ‘Radau Petrą pavargusį’, kur būdvardis *fatigué* ‘pavargęs’, išreikšdamas papildomą informaciją, greta pagrindinės kartu keičia ir šios perteikiamą informaciją: pats vienas sakinyje *J’ai trouvé Pierre* ‘Aš radau Petrą’ perteiktą klausytojui visai kitą žinią. Pažymėtina, kad predikatyvo konstrukcijose taip pat atsitinka, kad jungties veiksmažodis *être* ‘būti’ dėl kalbos ekonomiško yra praleidžiamas, pavyzdžiui: *On croit que Luc est malade = On croit Luc malade* ‘Manoma, kad Lukas serga’. Šiuo atveju pirmoji predikacija struktūriškai įtraukdama antrąją realizuojama sakinyje viena. Kalbamu atveju antrinė predikacija papildomą informaciją apie subjektą pasako sintaksiškai redukuotu (ir į pagrindinę predikaciją integruotu) pavidalu. Būdvardinė predikacija per pagrindinio veiksmažodžio valdomą objektą įtraukta į pagrindinį sakinį, taip pat gali būti vadinama antrine. Toks antrinis predikatyvas stokoja jungties veiksmažodžio ir gali būti analizuojamas kaip redukuotas (šalutinis) sakinyje (Muller 2000: 22). Jungties sakinio predikacijos forma kartais analizuojama kaip kompleksinė predikacija, kurios sudedamosios dalys yra gramatinę informaciją pasakantis jungties veiksmažodis ir pagrindinę sakinio predikaciją išreiškiantis jo (daiktavardinis ar būdvardinis) komplementas, t. y. predikatyvas.

Tikimasi, kad rašytinių tekstyno tekstų analizė parodys lietuvių mokinių gebėjimą taisyklingai konstruoti prancūzų kalbos DJ predikatinėje konstrukcijoje ir padės išryškinti tam tikrus sunkumus ir skirtumus su gimtakalbių vartoseną. Prieš pereinant prie tekstyno analizės, kitame poskyryje aprašoma, kaip buvo kaupiami tekstyno duomenys, ir pateikti atrankos kriterijai.

¹ Atributinis veiksmažodis yra tas, kuris įveda atributą, kitaip – vardinę tarinio dalį. Leeman Danielle (1996: 192–193) teigia, kad veiksmažodis gali būti laikomas atributiniu, jei jis, viena vertus, gali komutuoti su veiksmažodžiu *être* ‘būti’, kita vertus, jeigu jo numatomas atributas nebus nei panaikintas, nei apkeistas vietomis su kitais žodžiais, nei nutolęs nuo veiksmažodžio.

3. Mokinių tekstyno duomenų kaupimas ir atrankos kriterijai

Empirinis tyrimas atliktas remiantis autorės disertacijai sukauptais duomenimis – baigiamaisiais 2011–2015 metų moksleivių darbais. Esamas tekstynas dar papildytas 2018 metų moksleivių baigiamaisiais darbais. Tiriamieji – baigiamųjų klasių moksleiviai. Bendras tyrimo dalyvių skaičius yra 325. Vidutinis tiriamųjų amžius – 18 metų (+(-) 1 metai), siekiamas lygis – BEKM² B1 „Slenkstis“.

Tyrimo nagrinėjamos dvi baigiamojo egzamino dalys: samprotaujantieji rašiniai ir laiškai. Rašinių apimtis svyruoja nuo 55 iki 373 žodžių, vidutinis rašinio ilgis – 206 žodžiai. Šie darbai buvo rankiniu būdu įvesti į elektronines laikmenas, visas tekstyno dydis – 114 245 žodžių. Patikslintina, kad iš visų nustatytų DJ (19 348) šiame darbe analizuojami DJ predikatinėje konstrukcijoje, kurie, manoma, geriausiai atspindi kalbinius mokinių pasiekimus. Mokinių tekstyno analizė atlikta taikant deskriptyvinės kalbotyros ir klaidų analizės bei tekstynų lingvistikos tyrimo metodus. Tyrimas turi tam tikrų ribotumų: pirmas – trumpas egzaminų temų sąrašas, antras – tekstyno dydis, kuris koreliuoja su mokinių, pasirinkusių laikyti prancūzų kalbos egzaminą, skaičiumi.

Nepaisant šių ribotumų, esamas mokinių tekstynas ir pateikta jo analizė suteikia vertingų įžvalgų apie prancūzų kalbos besimokančių lietuvių tarpukalbę, būtent – apie B1 lygio DJ predikatinėje konstrukcijoje raišką. Pirmoje tyrimo dalyje daugiau dėmesio skiriama dažniausiai analizuojamame tekстыne konstrukcijai su veiksmažodžio jungtimi *être* ‘būti’, jai būdingą, o kai kur klaidingą jos vartoseną. Antroje dalyje apžvelgiamos ir aprašomos rečiau pasitaikančios predikatinės konstrukcijos.

4. Empirinio tyrimo rezultatai

Anotuojant tekstyną kiekvienam daiktavardiniam junginiui buvo priskiriama atitinkama žyma, atsižvelgiant į DJ tipą. Daiktavardinis junginys predikatinėje konstrukcijoje tekстыne buvo žymimas <SN23> žyma. Pasakytina, kad pateikti pavyzdžiai yra ištraukti iš tekstyno neatlikus kokių nors modifikacijų ar taisyčių, klaidingi atvejai pažymėti, o taisyklinga forma nurodyta tarp ženklų # \$. Tekстыne taip pat pateiktos klaidų anotacijos, kurios nuimtos čia pateiktuose pavydžiuose, siekiant palengvinti pavyzdžių skaitymą, labiau susitelkiant į DJ predikatinėje konstrukcijoje vartojimą. Iš viso tekstyno predikatinė DJ konstrukcijų aptikta 582 (iš 19 348). Šis skaičius leidžia teigti, kad tokio tipo DJ predikatinės konstrukcijos yra produktyvios mokinių, siekusiųjų prancūzų kalbos B1 lygio, rašto darbuose.

Analizuojamoje medžiagoje galima išskirti prancūzų kalboje ir šiame tekстыne paplitusią predikatinę konstrukciją su predikatinio būdvardžiu. Tai konstrukcijos, kuriose būdvardžiai yra nutolę nuo daiktavardžio per veiksmažodžio *être* ‘būti’ jungtį, ir tik gramatinio derinimo priemonėmis nurodomas derinamųjų žodžių priklausymas daiktavardiniam pradui. Mikulskas (2009: 113) apie tokias konstrukcijas kalba sakinio sampratos kontekste ir vadina jas „jungties konstrukcijomis“. Panašiai kalba ir Riegel (2007: 231), kuris veiksmažodinę jungtį laiko „pasakymo funktoariaus explicitine segmentine žyma“, lemiančia predikatinį santykį tarp dviejų sakinio elementų, būtent tarp subjekto ir predikato.

Combettes (1998) detalai analizuoja nutolusias konstrukcijas (*constructions détachées*). Jis išskiria nutolusias predikatinės konstrukcijas, sudarytas iš būdvardžių, dalyvių, absoliučių konstrukcijų ir daiktavardinė konstrukcijų be determinanto. Svarbiausios kalbinio pranešimo semantinės kategorijos: veiksmažodis, daiktavardis ir būdvardis pasižymi pagrindinėmis komunikatyvinėmis ir pragmatinėmis funkcijomis, būtent predikacija, referencija ir modifikacija (Havu, Pierrard 2014: 17).

² „Bendrieji Europos kalbų metmenys“.

Tekstyne daiktavardinė predikacija randama tiek pagrindiniame, tiek šalutiniame sakiniuose ir dažniausiai eina nutolusiu subjekto atributu. Elementariausia daiktavardinė predikacija su tipiniu atributiniu jungties veiksmažodžiu *être* ‘būti’ yra dažniausia, ir galima teigti, vienintelė plačiai vartojama analizuojamame tekstyne. Nepaisant to, kad veiksmažodžio *être* ‘būti’ atributu gali būti tiek daiktavardis, daiktavardinis junginys, tiek būdvardis, dalyvis arba prielinksninis junginys, kurie dažniausiai eina po veiksmažodžio, negali būti praleisti ir kuriuos įmanoma pakeisti įvardžiu *le*, analizuojamas tekstynas pasižymi aiškia konstrukcijų su atributiniu būdvardžiu persvara. Tokia konstrukcija tekstyne aptikta 79 % iš visų tekstyno predikatinų DJ. Pateiksime kelis pavyzdžius:

1. Je suppose que *mon* <SN23> *voyage soit meilleur avec toi!* (2015L2643D49)
‘mano kelionė būtų geresnė su tavimi’.
2. Alors, *mes* <SN23> *rêves pour l’avenir ne sont pas extraordinaires* – je veux choisir les études supérieures à l’université de Vilnius. (2015L2643D39).
‘mano ateities svajonės nėra ypatingos’
3. Finalement, on peut dire que *le* <SN23> *monde soit #un meilleur\$ une meilleure lieu si on tous,* pourrait utiliser notre liberté avec prudence, mais à ce jour-là, *les* <SN23> *limitations sont vraiment nécessaires.* (2015E2643D46)
‘pasaulis būtų geresnė vieta’ ir ‘apribojimai yra tiesiog būtini’.

1–3 pavyzdžiai iliustruoja įprastą mokinių tekstynui predikatinę konstrukciją su nutolusiu atributiniu būdvardžiu, kuris turi būti derinamas gimine ir skaičiumi su subjektu. Pagrindinė informacija slypi būtent atributuose, ne pačiame veiksmažodyje. Būdvardinis atributas taip pat kartais įvedamas su santykiniu įvardžiu *qui*: *qui est* ‘kuris yra’ arba *qui doit être* ‘kuris turėtų būti’:

4. Il y a des gens qui #ont peur\$ peuvent qu’il faut limiter une liberté des jeunes, mais les autres croient que Napoléon était vrai et sa sentence « Égalité, liberté, fraternité » dit que *la* <SN23> *liberté est la chose qui doit être #évaluée\$ évalué.* (2018E5467H54)
‘laisvė yra dalykas, kuris turi būti įvertintas’.
5. #premièrement\$ Premierement, il faut que les jeunes apprennent que *la* <SN23> *liberté est #une\$ un valeur qui doit être respecté.* (2015E2645D25)
‘vertybė, kuri turi būti išlaikyta’.

4 pavyzdys iliustruoja dvigubą predikaciją *la liberté est la chose* ir *la chose qui doit être évaluée*, kur antrinė įvedama būtent per *qui*, kuris yra apozicinis. Su *qui* įvedama predikacija ir 5 pavyzdyje. Tokio dvigubos predikacijos sakinių pavyzdžiai tekstyne aptinkami 0,3 %. Tai nėra interpretuotina kaip būdingas mokinių rašytinių tekstų bruožas.

Dėl predikatinės konstrukcijos su atributiniu daiktavardžiu – pastaroji sudaro antrą pagal savo dažnumą grupę, 7,3 %. Pateiksime kelis pavyzdžius:

6. Je veux devenir pharmacienne depuis mon enfance car *mes* <SN23> *parents sont aussi les pharmaciens.* (2015L2643D60)
‘mano tėvai yra taip pat vaistininkai’.
7. #la\$ <SN23> *Liberté est une expérience humaine la plus élémentaire* et les jeunes ont besoin de se sentir #libres\$ libre pour pouvoir découvrir leur personnalité. (2015E2643D60)
‘laisvė yra elementariausia žmonių patirtis’.
8. Tout le monde devrait savoir que *la* <SN23> *liberté est la responsabilité* et *la* <SN23> *vie sera plus belle.* (2015E2643D24)
‘laisvė yra atsakomybė’ ir ‘gyvenimas bus gražesnis’.

Dažniausiai tokio tipo konstrukcijose daiktavardiniu atributu įvardijama profesija, kaip 6 pavyzdyje, subjektas labiau patikslinamas 7, 8 pavyzdžiuose. Pažymėtina, kad 7 pavyzdys reprezentuoja atvejį, kai atributu eina visas daiktavardinis junginys *une expérience humaine la plus élémentaire*. Aplinkybių

modifikatoriai – būdvardžiai, būdvardiniai junginiai, daiktavardiniai epitetai, priel. + N tipo prielinksniniai junginiai, dalyviniai junginiai, santykiniai sakiniai, apozicijos, bendratis – patikslina daiktavardį, suteikia jam tam tikrą savybę arba ypatybę. Modifikatoriai nėra numatyti semantinio daiktavardžio turinio ir gali apibūdinti (ne)predikatyvų daiktavardį, jų skaičius nėra ribotas, modifikatorių gali visai nebūti arba būti keletas ir eiti su kitais priedais.

Predikatinio daiktavardžio modifikatoriai analizuojamame tekстыne yra gana dažni (4 % visų DJ), daiktavardis su modifikatoriumi mokinių vartojamas daugiau nei du kartus dažniau nei vienas. Tas faktas gali būti paaiškinamas tiek semantiniu vieno ar kito daiktavardinio prado pagrindu, tiek išmoktų atmintinai ir gerai mokamų mokinių gatavų konstrukcijų, tokių kaip: *le meilleur choix* ‘geriausias pasirinkimas’ (2018AL1447), *un grand problème* ‘didelė problema’ (2015E2643D90), *ma fête préférée* ‘mėgstamiausia šventė’ (2013L165418), *prof de math* ‘matematikos mokytojas’ (2014Lpra28) ir kt.

Tokiose konstrukcijose aptinkami aplinkybių papildiniai, kurie turi ryšį su pradū, tačiau jų buvimas nėra nusakytas prado semantiniu turiniu, šie papildiniai iš esmės gali būti vartojami tiek su predikatiniais daiktavardžiais, tiek ir be jų. Modifikatorių pasirinkimas remiantis atributinių daiktavardžių valentingumu tekстыne nėra įprastas.

Nagrinėjant tekstyną buvo atkreiptas dėmesys į DJ su apozicija, kuri savo ruožtu papildoma taip pat daiktavardinio atributu, kalbama apie konstrukcijos *c'est* ‘tai yra’ (4 %) (žr. 9 pvz.) arba kitų įmanomų apozicijų (žr. 10 pvz.) vartojimą.

9. *Mon favori* <SN23> *favorit c'est* #le\$ *la professeur de l'histoire* car il m'aide tous les jours. (2014Lpra21)
‘mano favoritas tai yra istorijos mokytojas’
10. *Le* <SN23> *premier est Paul*, qui s'appelle même que toi, *il est mon vrai ami*. (2014Lpra24)
‘Pirmas yra Polas, jis yra mano tikras draugas’

9 pavyzdyje atributas patikslina apoziciją, 10 pavyzdyje apozicija įveda antrinę predikaciją. Čia taip pat galima pateikti papildinio atributo vienietinių atvejų pavyzdį tekстыne:

11. *C'est* #un\$ *une secret de Polichinelle* que les ados commencent à #consommer\$ *consumer* #de 1\$ *l'alcool* avant leur 18ième anniversaire tandis que *les* <SN23> *ados sont habitués à lutter contre notre société*, nous pouvons #inciter\$ *incider* *notre* <SN23> *gouvernement d'être plus prudent*. (2015E2643D49)
‘paaugliai įpratę kovoti prieš mūsų visuomenę’ ir ‘galime paraginti mūsų vyriausybę būti atsargesnę’.

11 pavyzdyje tiesioginio papildinio *notre gouvernement* ‘mūsų vyriausybė’ atributas *plus prudent* ‘atsargesnis’ įvestas jungties veiksmoždzio bendratis forma, kas analizuotame tekстыne yra reta. Dažniausiai predikacija būdinga subjektui, rečiau – šalutinių sakinių antram subjektui:

12. *La* <SN23> *raison* pour #laquelle\$ qu'elle je veux partir *est simple c'est la liberté*. (2012L510214)
‘priežastis yra paprasta, tai laisvė’.
13. Mais ici on voit un problème, tandis que *des* <SN23> *limitations sont* #obligatoires\$ *obligations*, on ne peut pas créer #quelque\$ *qualue chose* similaire #en\$ à «1984». (2015E2643D46)
‘apribojimai yra būtini’.

12 ir 13 pavyzdžiuose matoma šalutinio sakinio predikacija. Pažymėtina, kad analizuojame tekстыne atributas vartojamas tik po subjekto, nenustatyta nė vieno priešingo atvejo.

Kalbant apie jungties veiksmoždzį *être* ‘būti’, analizuojamoje medžiagoje išskiriamos tokios veiksmoždzinės variacijos su juo kaip *doit être* ‘turėtų būti’ (3,3 %) ir *peut être* ‘galėtų būti’ (2,9 %).

14. Par contre, #parfois\$ parfois *la* <SN23> *discipline peut être* #d nereikia\$ d’#inconvenante\$ *inconveniente*. (2015L2643D65)
‘disciplina gali būti netinkama’.
15. Tout d’abord *les* <SN23> *jeunes doivent être libres* pour pouvoir résoudre les problèmes dans #le\$ *la* #futur\$ <SN8> *future*. (2015E2643D60)
‘jaunimas turi būti laisvas’.

Tiek 14, tiek 15 pavyzdžiai išreiškia tam tikrą kalbėtojo atsargumą, kai informacija nėra tiksli, moksliviai pasirenka būtent vieną iš šių veiksmažodinių variacijų.

Tarp kitų veiksmažodinių jungčių labiausiai vartojamas atributinis veiksmažodis *devenir* ‘tapti’, kitų veiksmažodinių jungčių tekstyne rasta tik vienetai ir jie nepasižymi įvairove. Galima paminėti būseną žyminčius atributinius veiksmažodžius, kaip antai *paraître* ‘rodytis’, *sembler* ‘atrodyti’, *trouver* ‘laikyti, manyti’. Pateiksime kelis pavyzdžius:

16. Même si l’anglais est toujours considéré comme une langue très importante en #communiquant\$ *communicant avec des* #étrangers\$ *étrangers, le* <SN23> *français devient plus en plus utilisé*. (2012E510248)
‘prancūzų kalba tampa vis labiau vartojama’.
17. Mais ce n’est pas normal, parce #qu’on\$ *que on peut voir comment les* <SN23> *jeunes* #deviennent\$ *devient bêtes*. (2015E2642D76)
‘jaunimas tampa kvailiu’.

16 ir 17 pavyzdžiai rodo, kad jungties veiksmažodis *devenir* ‘tapti’ gali vienodai įvesti tiek atributinį būdvardį, tiek daiktavardį.

18. Il y a des parents qui ne laissent pas à #leurs\$ *ses enfants d’* #s\$ *occuper* #des\$ *sur les* <SN23> *choses qu’ils aiment parce que les* #adultes\$ *adults les trouvent inutiles*. (2015E2643D42)
‘suaugusieji jos laiko nereikalingais’.
19. #ces\$ *Ceux* <SN23> *activités parfois* #paraissent\$ *paraissent* <G><GEN> #nuelles\$ *nules pour les* *adultes*. (2015E2643D06)
‘Ši veikla suaugusiems atrodo nieko verta’.

Nors atributinių veiksmažodžių sąrašas prancūzų kalboje yra begalinis, mokinių tekstynas jų įvairove nepasižymi, taip 18 ir 19 sakiniai yra reti tekstyno pavyzdžiai su kitais nei *être* ‘būti’ ir *devenir* ‘tapti’ jungties veiksmažodžiais, o tokių dažnai vartojamų veiksmažodžių, kaip *rester* ‘likti, pasilikti’, tekstyno DJ predikatinėse konstrukcijose nerasta.

Veiksmažodžio *être* ‘būti’ laikas, priešingai nei atsitiktinai atributinių veiksmažodžių atvejai, neturi įtakos DJ predikatinės konstrukcijos vartojimui, tačiau pasitaiko, kad mokiniai painioja *être* ‘būti’ su beasmeniu *il y a* ‘yra’:

20. Aussi je #dis\$ *dire que c’est* #une\$ *bonne* bon #idée\$ *idé* parce que *mon* <SN23> *école* #est\$ *il y a* #très\$ *très bonne, belle et grande*. (2014Lpra45)
‘mano mokykla yra gera, graži ir didelė’.
21. *Cette* <SN23> *langue il y a ne seulement très belle, mais aussi très valuable* et peut #ouvrir\$ *ouvert beaucoup de portes et* #garantir\$ *garanter la qualité de la vie*. (2012E510215)
‘Ši kalba yra ne tik graži, bet ir vertinga’.

Ir 20 ir 21 pavyzdžiai atskleidžia klaidingą beasmenės veiksmažodinės konstrukcijos *il y a* ‘yra’ vartojimą: ji netinka šiame kontekste ir atskleidžia mokinių tendenciją vartoti išmoktas frazes ne visuomet žinant jų vartojimo ypatybes. Taip pat išryškėjo ir kitų sunkumų keliančių dalykų – derinimas, ypač giminės:

22. Je pense que *l' #université\$ <SN23> univerites en Lituanie est #bonne\$ bon*, mais je pense faire mes *#études\$ etudes #au\$ en pays #nereikia à\$ à #étrangers\$ étranges <...>*. (2015L2643D63) 'Lietuvos universitetas yra geras'.
23. *#la\$ <SN23> Lituanie n'est pas #le\$ #meilleur\$ <SN3.2> meilleur choix pour moi*, mais *l'avenir #verra\$ #montrera\$ voire*. (2015L2643D47) 'Lietuva nėra man geriausias pasirinkimas'.
24. Je ne sais pas si *le <SN23> choix que j'ai fait est <G><GEN> #correct\$ correcte*. (2015L2643D46) 'pasirinkimas, kurį padariau yra teisingas'.

22–24 pavyzdžiai liudija giminės derinimo klaidas, 22 ir 23 pavyzdžiuose vietoje būdvardžio numatytos moteriškosios giminės pasirinkta vyriška, o 24 pavyzdyje atvirkščiai, visiškai neatsižvelgiant į subjekto giminę.

Derinimo klaidos pastebimos ne tik giminės atžvilgiu, bet ir skaičiaus:

25. *Moi, je suis très contente parce que mes <SN23> études à l'école #sont\$ ont #finies\$ fini!* Maintenant, quand *l' <SN23> école est #finie\$ finit*, il y a beaucoup d'autres *#problèmes\$ problemes* (2015L2643D37) 'Mokslai baigti' ir 'pabaigta mokykla'.
26. *J'ai réussi de passer les #examens\$ égsamins et mes <SN23> résultats sont #fantastiques\$ fantastique*. (2015L2643D07) 'mano rezultatai yra fantastiški'.
27. A mon avis, *quelque #restrictions\$ <SN23> réstrictions et <SN3> limitation de <SN8> liberté <G><NBR> #sont\$ est <G><NBR> #obligatoires\$ obligatoire* pour les *<SN8> jeunes*. 'keletas apribojimų yra būtini'.

25–27 pavyzdžiuose būdvardinio atributo skaičiaus kategorija nesutampa su subjekto skaičiumi, 27 pavyzdyje net jungties gramatinė forma pasirinkta klaidingai. 25 pavyzdyje pastebėta jungties formos pasirinkimas pagal panašią fonologinę formą *ont* nuo veiksmažodžio *avoir* 'turėti', supainiota su *sont* nuo veiksmažodžio *être* 'būti' – tai tekстыne pasikartoja nuolat. Bendra tekstyno tendencija yra ta, kad būdvardis dažnai nederinamas. Kuo atstumas tarp daiktavardžio ir būdvardžio yra didesnis, tuo didesnė tikimybė, kad derinama bus neteisingai.

Predikatinės konstrukcijos mokinių kalboje išsiskiria praleistomis redundacijos žymomis. Iš derinamųjų nutolusių būdvardžių galūnių galima spręsti, kad dažniausiai būdvardžiui priskiriama giminė yra atsitiktinė: pasirenkama universali vyriška giminė arba mokiniai tiesiog nenustato tinkamo derinamojo daviklio ir vietoj orientyro pasirenka daiktavardį, kuris yra arčiau būdvardžio. Panašiai kaip ir kitų tyrėjų rezultatuose (Bartning 2000; Dewaele, Véronique 2000, 2001), pastebėta, kad stipriausiai išreikštas vyriškosios giminės formos dominavimas. Galima manyti, kad atstumas tarp derinimo daviklio ir derinimo gaviklio trukdo teisingai suderinti, nes tiriama B1 lygio siekiančiam mokiniui kartais sunku atsekti elementų priklausomybę per atstumą.

5. Baigiamosios pastabos

Šio tyrimo pagrindinis ribotumas sietinas su tekstyno apimtimi. Nedidelis rašto darbų skaičius, trumpas rašinių temų sąrašas, žemas kalbos lygis nesuteikė galimybės tiriamaį dalyką aprašyti plačiau. Tiek atributinių veiksmažodžių, tiek daiktavardžių ar būdvardžių įvairovė yra nulemta egzamino temų pateikčių. Nepaisant šių ribotumų, sudarytas tekstynas ir jo analizė suteikia vertingų įžvalgų apie lietuvių mokinių prancūzų kalbos DJ predikatinėje konstrukcijoje raiškos parametrus, o tiksliau – konstrukcijos atributus, jos veiksmažodinę jungtį bei sunkumus, su kuriais dažniausiai yra susiduriama. Apibendrinant kiekybinio ir kokybinio tyrimo rezultatus, galima daryti toliau pateikiamas pagrindines išvadas.

Pirmiausia pastebėta, kad mokinių kalboje labiau nei su daiktavardžiu dominuoja DJ predikatinės konstrukcijos su atributiniu būdvardžiu. Atributiniai būdvardžiai 80 % sudaro predikaciją vieni, o daiktavardis dažniausiai (66 %) yra lydimas modifikatoriaus, kuris yra atsitiktinis ir aiškiai parodo išmoktas atmintinai ir gerai mokinių mokamas gatavas konstrukcijas. Pažymėtina, kad tiek būdvardinis, tiek daiktavardinis atributas gali apibūdinti apoziciją. Atributo vieta tekstyne yra tik po subjekto, nebuvo nustatyta nė vieno atvirkštinio atvejo, ir tai yra elementariausio sakinio, būdingo B1 lygiui, pavyzdys. Sakinio nesudėtingumą taip pat apibrėžia nedideli skaičius antrinių predikacijų ir tik vienetiniai papildinio atributai.

Dėl veiksmažodinės jungties pasakytina, kad tipinis atributinis veiksmažodis *être* ‘būti’ yra vienintelis plačiai vartojamas analizuojamame tekstyne (83 %). Iš kitų veiksmažodžių galima paminėti tokius kaip *devenir* ‘tapti’, *paraître* ‘rodytis’, *sembler* ‘atrodyti’, *trouver* ‘laikyti, manyti’, kitų veiksmažodinių jungčių tekstyne rasti tik pavieniai atvejai.

Analizuojant tekstyną išryškėjo tam tikros mokinių rašto kalbai būdingos klaidos. Labiausiai mokiniai klydo derindami atributą su subjektu, jie ne visada gebėjo nustatyti pagrindinio ir priklausomojo dėmens ryšį. Predikatinės konstrukcijos mokinių kalboje pasižymi giminės ir skaičiaus kategorijos redundacijos žymų praleidimu. Kitas ryškesnis klaidų tipas siejamas su veiksmažodinės jungties parinkimu: mokiniai nesiremia semantiniu pagrindu ir vartoja gerai išmoktą beasmenę konstrukciją *il y a* ‘yra’ vietoj jungties veiksmažodžio *être* ‘būti’.

Atliekant tyrimą plačiau pažvelgta į DJ predikatinėse konstrukcijose. Rezultatai rodo vidurinėsios Lietuvos mokymo pakopos baigusių moksleivių prancūzų K2 gramatinės kompetencijos ypatumus. Išryškėjo tiriamos konstrukcijos paprastumas, glaustumas, pasikartojimas. Todėl remiantis *Referentiel* (Chavet, Normand 2008, 65), galima teigti, kad tirta predikatinė konstrukcija didžiąja dalimi reprezentuoja mokinių siekiamą kalbos B1 lygį. Prancūzų K2 daiktavardinio junginio aktualiosios skaidos predikatinėje konstrukcijoje analizė atskleidė mokinių prancūzų kalbos gebėjimą jungti žodžius, reikšti mintis, kalbos ir jos dėsningumą tam tikrą supratimą.

Šio tyrimo rezultatai svarbūs siekiant sudaryti išsamesnį mokinių kalbos aprašą, jie padėtų spręsti svetimosios kalbos analizės uždavinius ir prisidėtų prie prancūzų kalbos mokymo(si) optimizavimo.

Literatūra

- Baron, I. 1992. Les syntagmes nominaux complexes dans les textes juridiques français. *HERMES - Journal of Language and Communication in Business*, 5(9), 19–42. <https://doi.org/10.7146/hjlc.v5i9.21504>
- Bartning, I. 2000. Gender Agreement in L2 French: Pre-Advanced vs Advanced Learners. *Studia Linguistica* 54(2): 225–37. <https://doi.org/10.1111/1467-9582.00062>
- Chavet, A., I. Normand, ed. 2008. *Référentiel des contenus d'apprentissage du FLE en rapport avec les six niveaux du Conseil de l'Europe, à l'usage des enseignants de FLE*. Paris: Alliance Française/CLE International.
- Combettes, B. 1998. *Les constructions détachées en français*. Collection l'essentiel français. Gap: Ophrys.
- Comrie, B. 1993. Argument structure. Jacobs, J., Von Stechov, A., Sternefeld, W., Vennemann, T., 1993, *Syntax*, 905–915. HSK 9.1. Berlin: Walter de Gruyter, Berlin NY.
- Denis, D., A. Sancier Château. 1994. *Grammaire du français*. Paris. Livre de poche.
- Dewaele, J.-M., D. Véronique. 2000. Relating gender errors to morphosyntax and lexicon in advanced French interlanguage. *Studia Linguistica* 54: 212–224. <https://doi.org/10.1111/1467-9582.00061>
- Dewaele, J.-M., D. Véronique. 2001. Gender Assignment and Gender Agreement in Advanced French Interlanguage: A Cross-Sectional Study. *Bilingualism: Language and Cognition* 4 (03). <https://doi.org/10.1017/S136672890100044X>

- Gardes-Tamine, J. 2005. *La grammaire*. Paris: Colin.
- Gaulmyn, M.-M. de, L. Basset ir Centre de Recherches Linguistiques et Sémiologiques, sud. 1991. *À la recherche de l'attribut*. Linguistique et sémiologie. Lyon: Presses Univ. de Lyon.
- Gross, G. 2004. Pour un Bescherelle des prédicats nominaux. Les verbes supports: nouvel état des lieux, John Benjamins Publishing Co, 343-358, *Linguisticae Investigationes*, Fascicule spécial, 27(2).
- Holvoet, A., A. Judžentis. 2003. Sintaksinių ryšių tipai. Holvoet, Axel, Artūras Judžentis (red.). *Sintaksinių ryšių tyrimai*. Lietuvių kalbos gramatikos darbai 1. Vilnius: LKI, 11–35.
- Holvoet, A., A. Judžentis. 2005. Sintaksinės priklausomybės tipai: papildymai ir patikslinimai. – *Gramatinių funkcijų tyrimai*. Lietuvių kalbos gramatikos darbai 3. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 11–38.
- Holvoet, A., R. Mikulskas (red.). 2005. *Gramatinių funkcijų tyrimai*. Lietuvių kalbos gramatikos darbai 3. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 11–38.
- Jacobs, R. A. 1995. *English Syntax*. Oxford: Oxford University Press.
- Kazlauskienė, V. 2017. Prancūzų K2 daiktavardinio junginio giminės gramatinės kategorijos kompetencija. *Taikomoji kalbotyra* 9: 150–176, Prieiga internetu: www.taikomojikalbotyra.lt
- Kazlauskienė, V. 2018. *Syntagme nominal en FLE : analyse d'un corpus d'apprenants lituaniens*. Daktaro disertacija. Université de Vilnius. Prieiga internetu: <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:30477054/datastreams/MAIN/content>
- Labutis, V. 1998. *Lietuvių kalbos sintaksė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Leca-Mercier, F. 2012. *L'adjectif qualificatif*. Paris: Armand Colin. ISBN 978-2-200-28414-5
- Leeman, D. 1996. Attributs du sujet et verbes attributifs. *Linx* 34–35, Lexique, syntaxe automatique. Hommage à Jean Dubois: 187–195. <https://doi.org/10.3406/linx.1996.1427> https://www.persee.fr/doc/linx_0246-8743_1996_num_34_1_1427
- López Díaz, M. 2008. Noms communs et noms propres « qualitatifs »?. *Travaux de linguistique*, 56(1), 69-95. <https://doi.10.3917/tl.056.0069>
- Mikulskas, R. 2009. Jungties konstrukcijos ir jų gramatinis kontekstas. *Acta Linguistica Lithuanica* LXI: 113–156.
- Muller, C. 2000. Les constructions à adjectif attribut de l'objet, entre prédication seconde et complémentation verbale. *ILangue française* 127, La prédication seconde. 2135. <https://doi.org/10.3406/lfr.2000.996>
- Pierrard, M., E. Havu. 2014. L'Attribut de l'objet, une complémentation nucléaire ? *Travaux de linguistique* 68 (1): 27. <https://doi.org/10.3917/tl.068.0027>
- Riegel, M. 2007. *Être ou pas être: deux manières d'être des propositions attributives*, Larrivé P., *Variation et stabilité du français. Des notions aux opérations*, Louvain / Paris / Dudley, Peeters, 229–241.
- Schaden, G. 2010. *La syntaxe du français. L'ordre des mots*. Université Lille 3.